

**Dissertatio medica, inauguralis, de febre puerperarum ... / eruditorum
exameni subjicit Thomas Evory.**

Contributors

Evory, Thomas.
Lister, Dr
University of Edinburgh.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Edinburgi : Apud Balfour et Smellie, 1782.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/kgsj8g4w>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

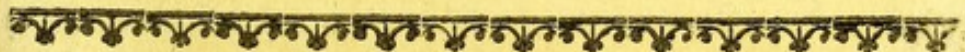

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

Febre Puerperarum.

DISSECTATIO MEDICA

IN AERUM

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

DISSECTATIO MEDICA
AERUM

IN AERUM

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

Febris Eruptiva

DISSERTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,
DE

Febre Puerperarum.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

THOMAS EVORY,
HIBERNUS,

SOCIETATIS REGIÆ MEDICÆ EDINENSIS
SOCIUS EXTRAORD.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXII.

VIRO IMPRIMIS ORNATO

FRANCISCO HUTCHESON, M. D.

COLLEGII REGII MEDICORUM DUBLINIENSIS SOCIO,

ET

NUPER CHEMIÆ,

CUJUS EST SCIENTISSIMUS,

IN ACADEMIA DUBLINIENSI, PROFESSORI;

NON MINUS HUMANITATE,

QUAM MEDICINÆ PERITIA,

CONSPICUO ;

OB SINGULAREM AMICITIAM,

QUA SE DIGNATUS EST ;

NEC

VIRI IMPRIMIS ORNATO

FRANCISCO HUTCHESON, M.D.

COLLEGI REGII MEDICORUM DUBLINENSIS SOCIUS

ET

PROFESSOR CHIMIE

CUJUS EST SCIENTISSIMUS

IN ACADEMIA DUBLINENSIS PROFESSOR

NON MINUS HUMANITATE

QUAM MEDICINE PERITIA

CONSPICUUS

OB SINGULAREM AMICITIAM

QUI SE DICANTUR RET

NECNON,

PRÆCEPTORI OPTIMO

JACOBO GREGORY, M. D.

MEDICINÆ THEORETICÆ PROFESSORI,

COLLEGII REGII MEDICORUM EDINENSIS SOCIO,

&c. &c.

QUI MULTIPLICI DOCTRINA, MEDICINÆQUE PERITIA,

FLORET,

ET VARIIS HONESTI ANIMI DOTIBUS,

AMOREM ET ÆSTIMATIONEM OMNIUM

CONCILIAT;

PROPTER BENEFICIA INNUMERA,

IN SE COLLATA,

HANC DISSERTATIONEM INAUGURALEM

SACRAM ESSE VOLUIT

T H O M A S E V O R Y.

For

Doctor Lister

with most sincere wishes
from his very obliged Friend
Thomas Ivory

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

FEBRE PUERPERARUM.

PRÆTER mala generi humano communia, quaedam sunt mulieribus propria. Horum omnium, nulla aetas omnino immunis, ab tenera virgine, ad venerandam matronam. Pauperibus, quibus victus tenuis, fatigatio frequens, et tecta parum apta, dira morborum incumbit cohors; nec leviores nec pauciores sunt, quibus divites, luxuriae ac desidiae nimis deditae, sunt saepissime obnoxiae. Cur morbos varios, virginibus, nuptivae, sterilibus, vel foecundis, infestos, memorem? Hi adeo sunt multi, ut dissertatio hujusmodi, omnes numerare, et depingere, vix sufficeret. His igitur praetermissis, de *febre puerperarum*, pauca dicere, in animo est; quae, seu frequentiam, sive lethalem eventum consideres, summa attentione videbitur perdigna.

Hicce morbus, etsi *Hippocrati* notus, et ab eo et aliis descriptus, attentionem medicorum nuper praecipue occupavit. Nam ex quo nosocomia instituta, ubi mulieres multae, infantes enixae, in eodem et saepe angustiore loco cubant, strages maxime horrendas interdum edidit. Hinc, innumerae ejus historiae traditae; hinc, multae disputationes de natura ejus, deque remediis, nuper exortae, adhuc extant. Ubi igitur inter homines, annis, experientia, scientia, maxime adjutos, minime convenit; sed quod hic affirmat, ille negat, quodque hic laudat, ille vituperat; si juvenis imperitus, investigationibus hujusmodi parum assuetus, in errorem incidat, minime erit mirandum. Etiam si errorem effugere forsan non potuero, arrogantiam, quae obscura pro clavis, incerta pro certis, statuit, et opprobrium pertinaciter in opinionibus, initio, defectu curae vel ingenii forte admissis, perstandi, evitare conabor. Si voluntati obtemperarem, lectorem longa excusatione placarem; res tamen hujusmodi, toties repetitae, adeo obsolescerunt, ut risum vel fastidium jure ubique moveant. Ad rem igitur redibo, eamque pro virili tractaturus, incipiam, uti decet, ab

HISTORIA

HISTORIA MORBI.

Post partum, seu facilem, five non, nunc serius nunc citius, plerumque secundo vel tertio die, rigor subitus puerperam aggreditur. Hic interdum adeo levis inventus, ut vix notetur; saepius autem febris frigidum accessum omnino refert. Huic succedunt calor, capitis et praecipue frontis dolor, nausea, vomitusque materiae subviridis. Cutis nunc arida est, nunc sudor prorumpit, vel totum per corpus, vel tantum circa cervicem, pectus, aut vultum. Lingua initio madida et alba, postea arefacta, scabra, fusca vel nigra evadit, et tunc fitis maxime urget. Dentes nigritia foedos saepe est videre.

Pulsus inter rigorem parvus, debilis, et parum distinctus, calore crescente, fit plenior; sed per totum morbi cursum, celer, et quodammodo contractus, plerumque repertus.

Dolor abdominis semper urget; sed, utrum ante an post rigorem febrilem accedat, parum constat. Auctores utroque trahunt, quibus, si fides adhibeatur, tempus quo dolor incipiat varium credetur. Nec eundem locum semper invadit. Est ubi regionem pubis praecipue laceffit, inde gradatim alio obrepens; est ubi circa umbilicum, et
inter

inter eum et stomachum, torquet. Ubicunque tamen primo sese ostendit, post paulo, totum abdomen plerumque corripit, ita ut hoc levissimi tactus, immo oneris stragulorum, impatiens fiat.

Abdomen interdum minime tumet, interdum, post tempus parum certum, adeo fit tumidum, ut magnitudinem ante partum adaequet *. Alvus, initio fere semper adstricta, per totum morbi decursum aliquando ita manet; saepius tamen admodum fluit. Si diarrhoea cito accedat, morbum optime solvit; sed tardius accedens, plerumque spumosa, putrida, ac foetidissima, tormina fecum affert acerbissima, tenesmus, ventris murmura, aliaque pessima.

Urina, primo parca et rubra, inter morbum multas et varias mutationes subit, et interdum nigra reddi dicitur.

Lochia varie afficiuntur. Ea, etsi rigor haud raro reprimat, saepe nec quantitate nec qualitate mutata, inter morbum fluunt. Nunc ex toto evanescunt; nunc, ubi persistent, nigra et mire foetida fiunt.

Nonnunquam mammas flaccidas lac omnino deserit, alias, hoc adeo non fit, ut mater febricitans mammas lacte distentas infanti praeberet possit.

Ubi dolor regionem pubis praecipue occupet, coxas et femora, ubi regionem epigastrii, latus ac pectus, lancinat.

Morbo

* Denman on the puer. fever, p. 2.

Morbo progrediente, signa febrilia omnia acerbiora fiunt. Pulsus, ab initio usque celeres, eo perveniunt, ut vix numerari vel sentiri queant. Somnus parvus et valde inquietus. Oculi languidi, in statu fomnum inter et vigiliam medio, videntur. Dolor capitis, praecipue in fronte, auctur, viresque adeo infractae, ut aegra plerumque resupina jaceat. Nausea magis magisque molesta facta, nil nisi potus frigidus ac acidulus desideratur, vel toleratur. Aegra anxiosa atque oppressa, suspiria, ex imo pectore ducta, emit. Vultus, si excipias circulum rubentem in malis saepe diu visum*, fit cadaverosus; faeces et urina ex inscia elabuntur; subsultus tendinum, singultus, ac petechiae interdum adfunt†; et delirium (quod non valde frequens) accedens, mortem in propinquo esse, testatur. Ante mortem, dolor abdominis saepe subito cessat, et, ubi fatum imminet, aegram inani spe salutis lactat.

Tempus exitus exitialis diversis in exemplis diversum. Rigor ipse interdum aegram oppressit‡, quaeque hunc superavit, ei, alter ab impetu dies, exitio fuit; alias tamen, post dies decem, quindecim, vel, ut quidam volunt, octodecim,

* Home's Clinical Experiments, p. 70. et Leake, p. 53.

† Vide White passim et Denham, p. 11.

‡ Manning, p. 393.

octodecim *, elapso, aegra tandem animam efflavit. Hoc autem saepissime post quintum, et ante decimum quintum diem, accidit.

Fauſtus exitus unum diem non obſervat ; ſed die tertio, quarto, vel quinto, frequentiffimus fit. Poſt diem octavum decimum, periculum mortis minus ; ſed lentiffimis gradibus ad ſanitatem reditur. Abſceſſus et bubones, interdum relictī, vel pus vel ſaniem effundunt ; viresque aegrae adeo imminutae, ut faeces et urina, inſciae elabantur, multaeque, reliquum vitae, debiles et infirmae degant.

Praeter ſigna jam memorata, alia addere facile foret ; morbus enim formam epidemicorum ſimul graſſantium, ſaepe induit, unde varietas ſymptomatum inſignis.

In morbo tam periculoſo, tamque vario, nil mirum medicos ſedem effectusque mali explorare aventes, cadavera multa attente inſpexiſſe. Ex obſervationibus iſtiusmodi plurimis, paucas nunc proferam.

DE SECTIONIBUS CADAVERUM.

Cum dolor abdominis inter ſigna praecipua ſit jure memoratus, viſcera abdominalia, ſumma cum cura, ſemper fuere examinata. Quod ad quaedam, inter auctores fatiſ, quod ad alia, minime, convenit.

Abdomen

* Hulme on the puer. fever, p. 45.

Abdomen tumidum patefactum plurimum aëris foetidi saepe emittit ; aliàs tamen, praesertim ubi aegra alvo dura laborabat, aër in intestinis inclusus repertus est. Liquor subflavus, foetidissimus, puri admixtus, inter intestina fluitans, abdomen implet. Particulas, pinguedini vel parti coagulatae lactis similes, variis in partibus superficiei intestinorum, quidam deprehenderunt.

Omentum in plerisque, vel in inflammationem, vel suppurationem, vel sphacelum abierat ; quod, ut *Hulme* saepe notavit, pinguedine sua omnino absumpta, intestinis, vel stomacho, pluribus in locis adhaerens, haud raro convolutum, et in partem abdominis superiorem complicatum, ascenderat. Intestina vel inflammata, vel sphacelo affecta, nigricabant, variisque in partibus concretiones exhibebant, et nigrum liquamen, teterrime olens, continebant. Vasa mesenterica turgebant sanguine. Levis inflammatio ventriculi aliquando tenebat, et ibi nunc aër, nunc foeda coluvies, inveniebatur.

Home testatur, omentum non adeo affectum esse in aegris quae in nosocomio Edinenfi obierunt. Id aequè ac intestina leviter inflammatum fuit ; sed nec suppuratio, nec gangraena, repertae.

Uterum plerumque sanum inventum, plurimi memorant. *Home* noster cel. os tincae lividum, ovariumque finistrum

nistrum durum, apprehendit. Alii nigras maculas in eo viderunt, alii totum inflammatum. *Pouteau* ita loquitur de cadaveribus aegrarum quibus haec febris exitio fuit Parisiis: "Hisce uteris apertis, res attentione dignissima in utrisque semet ostendit; tunica interior nigra erat ac mollis, substantia uteri rubra, livida, et vera gangraena affecta."

In iis a *Johnstone* memoratis, uterus ejusque appendices, praesertim fundus atque ovaria, praecipua sedes inflammationis fuisse dicuntur.

Quidam, inter quos est *J. Hunter* ipse, affirmant, peritoneum inflammatum esse omnium frequentissime observatum; sed quin aliae partes simul inflammentur, iidem non abnegant.

Affectus pulmonis atque pleurae, serum multum in pericardio, aliaque id genus, omittam, utpote quae, etsi casu interdum inventa, ad morbum nostrum parum pertineant.

C A U S Æ R E M O T Æ.

Graviditatem corpus muliebre multum mutare, nemo ignorat. Cibi fastidium, odorum quorundam impatientia, nausea, vomitus, desideria insolita, valetudinem turbatam probant. Irritabilitas quoque tunc admodum augetur,

res

res enim, antea nil nocentes, mentem tunc ad syncopen usque deprimunt. Infantem enixa mater fit malis adhuc opportunior. Sic phthificae plerumque, dum uterum gerunt, morbum suum mitiorem habent, saltem eum melius tolerant. Post partum vero, idem tantum tamque subito ingravescit, ipsaeque simul adeo infirmantur, ut multae intra paucos dies, pleraeque ante mensem elapsum, absumantur; et febris, de qua agitur, etsi causae omnes excitantes adsunt, gravidas, donec pepererunt, nunquam invadit. *Graviditas et puerperium*, igitur, inter causas praedisponentes primum locum sibi vindicant.

Quicquid ante partum plethoram efficit vel auget, huic feбри corpus opportunius reddit. Ingluvies igitur omni-gena, praecipue nimium cibi animalis, utpote qui et plethoram et diathesin phlogisticam adauget, et vita segnis ac desidiofa, hic sunt enumeranda. Nonne sanguinis detractio, plethoram augendo, gravidis nocet?

Proclivitas quoque oritur ab omnibus quae corpus debilitant. Hujusmodi sunt, cibus parcus parumve nutriendus; immodicae evacuationes, praesertim sanguineae; exercitatio nimia; nec non cubiculum calefactum, quod corpus laxum, debile, et valde irritabile reddit; sollicitudo et moestitia. Gravidae innuptae, quae, praeter pericula puerperii, dedecus, anxiae, moestaeque, spectant,

ut *Leake* aliique observant, in hanc febrem saepissime incidunt.

Humores ad putredinem proclives opportunitatem vel efficere, vel augere, veri videtur simillimum. Huic proclivitati plurimum ille elegans et accuratus auctor *White* tribuere vult. In eandem sententiam ivit *Willis*, qui inquit, “Puerperae ex malo affecti corporis vitio, tanquam aerae pestilentialis contagio tactae, feбри putridae, seu potius malignae, quam nimium obnoxiae reperiuntur*.” Huc quoque pertinet ista observatio, toties jam repetita, quod cibo animali valde utentes sunt huic morbo maxime obnoxiae.

In aegris opportunis, quae morbum excitare creduntur, ea plurima sunt. Lectum citius aequo relictum, pro causa frequentissima *Sydenhamus* ponit; qui ideo aegram dies decem continuos cubare, post partum, semper jussit. Haec regula tamen, nec necessaria, nec utilis invenitur, uti postea ostendetur.

Diaeta prava, seu quantitatem, five qualitatem spectes, praecipue animalis, a multis incusatur. Haec, ut antea observatum, vel plethoram, vel phlogisticam, vel putridam diathesin auget. Nec alia stimulantia hic praetermittenda, quae, uti vinum, alcohol, aromatica calida, et alia

id

* *Willisii opera*, p. 128.

id genus, immodice sumpta, morbum saepissime excitant ; nec mirum ; circuitum enim sanguinis accelerant, calorem majorem reddunt, unde inflammationis ac febris periculum ingens.

Frigus subito adhibitum, maxime si sudor jam antea manaret, valde nocivum est. Quot mala a perspiratione, frigore, subito impedita, oriantur, quotque affectus inflammatorii frigus pro causa agnoscant, nemo non novit. *Hippocrates* ipse notavit, hanc febrem grassari vere frigido, ventis borealibus aspero, quod innumerae observationes a recentioribus factae abunde firmant.

Aliquot mutationes aëris esse creduntur, nobis, magna ex parte, incognitae, quae hanc una cum aliis epidemicis excitare videntur. *Peu* affirmat, frigus vel calorem cum humore, quam eadem sicca, esse multo pejora.

Temeritas, imperitia, et crudelitas obstetricum, multimodis nocent. Manu inepte et parum caute adhibita, uterum ipsum interdum laedunt ; placenta nimia vi extracta, vasa plura rumpuntur, pars interior uteri nimis laceratur ; unde dolor, sanguinis nimia profusio, et summa debilitas, quae febrem saepissime excitant. Fasciae quoque post partum arctius ligatae multum nocent.

Uti metus et moestitia proclivitatem efficiunt, ita terror, luctus, affectusque mentis repentini, morbum saepe inferunt.

ferunt. Quin et alia est hujus febris origo, effluvia nempe putrida. Puerperas esse febris inde obnoxias, vix dubium. *Peu*, res puerperis nocivas recensens, in hunc modum loquitur, “et imprimis, res putridas a corruptione provenientes;” et paulo post nos certiores facit, “morbum lethiferum plurimas puerperas Parisiis, anno 1664, invasisse, quem ille, aequae ac medicus insignis Dom. *Vesou*, cui mandatum fuerat rem examinare, corrupto aëri tribuit. Puerperae enim cubabant mox super vulneratos, pro numero ac conditione quorum, morbus erat frequentior aut rarior. Rem ita explicat. Vapores putridi, ex vulneribus et ulceribus exorti, aërem impurum et quam maxime malignum reddidere, quem, semper ascendentem, puerperae nunquam non respiravere. Hae, cubiculo mutato, et infra vulneratos cubantes, morbum vitavere *.”

Praeterea, dum spirat homo, acerrimum sibi aliisque venenum assidue exhalat, quod, si aër externus non libere admittatur, fanitati fit exitiale. Hinc, quo plures puerperae in uno loco conclusae, eo, huic febris magis obnoxiae. *White* fatis probavit, morbum et frequentissimum, et maxime exitiosum, semper esse in iis nosocomiis ubi plurimae gravidae, minimusque aëri puro aditus, essent. Haec materies, reliquis contagionibus similis, forsan acerbior evadit,

* *Peu* prat. des accouchemens, liv. ii. § 3.

evadit, adhaerendo indusiis, stragulis, murorumve superficiei. Febris in nosocomio exorta fere omnes puerperas ibidem invadit.

Hicce breviter exactis, proximum est, ut morbi natura plenius et acuratus consideretur.

N A T U R A M O R B I.

Rem sum nunc tractaturus imprimis incertam, obscuram, difficilem. Alii auctores in alias iverunt sententias, nemoque non contendit, propriam esse solam veram. Multa argumenta firmant singulas, quin et exempla aegrarum, sectionesque cadaverum, stant utrinque instructa. Cui nam assentirer postquam diu dubitaram, opinionem veri firmillimam visam elegi; ubi enim certa assequi non liceat, probabilia sunt sectanda. Priusquam longius progrediar, paucula, uti mos est, de opinionibus antiquioribus hic proferam.

Ab *Hippocrate* ad *Sydenhamum* usque, plurimi lochia suppressa, quasi causam febris puerperarum, accusarunt. Quum plerique putarent, lochia acria esse, in hanc sententiam facilius deflexere. Nihilo tamen acriora sunt sanguine reliquo. Quamvis eorum defectus, vel nimia copia, nocentia jure habeantur, febrem hanc non ex iis mutatis vel suppressis pendere, multa probant. Si ante fe-

brem

brem inceptam aliquando imminuantur, aliquando ubertim per totum morbi profluunt. Imminuta, saepe nulla febris sequitur, nec denuo fluentia, ubi fuerant impedita, febrem solvunt. Hic, ut saepissime alias, auctores, quae pro morborum effectibus erant jure habenda, ea pro causis habuerunt.

Lactis metastasin quidam, nec parvi nominis *, pro febris hujus causa posuerunt. Lac interdum absorberi, mammae inanes et flaccidae testari videntur; et, hoc stagnando, acidum vel acre fieri posse, unde absorptum pessimos ederet effectus, affirmatur. Res lacti coagulato similes in abdomine interdum inventae, ad opinionem firmandam allatae sunt.

Quin lac diu stagnans acidum vel acre evadat non negandum; et *Dr Hunter* credit, se glandulas axillares, tali lacte absorpto, tumidas ac duras interdum invenisse †; haec tamen concessa, quo minus opinio jam memorata rejiciatur, non efficient.

Pessima signa febris tam cito semet ostendunt, ut spatium non sufficiat, aut mutationi aut absorptioni lactis, quod quoque, ut antea dictum, saepe immutatum manet. Quae coagulum referentia in abdomine interdum inveni-

untur,

* Van Swieten et alii.

† Medical Commentaries, p. 59.

untur, ea a lacte oriri nequeunt. Sed plura, contra hanc opinionem, jamjam, ni fallor, obsoletam, objicere, super-
vacaneum judico.

Quibus uterus inflammatus, causa morbi proxima visa, multi fuerunt et adhuc sunt. Hanc rem *Johnstone* † ita explicat; “ Uterus semper magna praeditus est irritabilitate, quae tantum graviditate augetur, ut prope partum, et magis adhuc post partum, a laboribus et doloribus puerperii, fere inflammatum, vel maxime inflammationi aptum esse crediderim. Nam post partum vasa uteri subito contrahuntur; et quoniam sanguinis copia parum diminuitur, impetus ejus in illis vasis necessario augebitur, et vasa ipsa plurimum distendentur. Si igitur irritatione ab ulla, aut causa morbi excitante, contractio vforum et impetus sanguinis intenduntur, et, lochiis suppressis, quibus quicquid nimis sanguinis in corpore superfluit emitte debuit, pronum est inflammationem excitari. Quoniam vero membrana uterum investiens, dum mulier uterum gerit, maxime distenta, debilior evasit, et quoniam, propter situm ejus, sanguis ibi magis accumulatur, a vasis uteri constrictis, inflammatio ibi maxime excitabitur. Sed, quum haec membrana continuatio peritonaei est, inflammatio cito serpit, ad alias hujus partes, praesertim ad eas
quae

† Diff. Inaug. p. 26.

quae intestina tegunt, primo proximas, postea ad totum abdomen. Omentum etiam cito afficitur, et a membranarum suarum tenuitate, et vasculorum numero, inflammatio illic brevi magna erit. Idcirco membranam uterum investientem partem esse primo affectam, et inde morbum per totum abdomen serpere crediderim. "Neque mirandum," addit *Johnstone*, "uteri substantiam non magis affectam esse, quum verisimile est, membranas investientes, et non substantiam parenchymatosam, in omnibus inflammationibus acutis internis praecipue affici."

Quid autem dicetur, si nec uterus nec membrana eum investiens afficiebantur? Rem ita se saepissime habere, plurimi auctorum testantur. Quid si dolor non circa regionem uteri, sed alibi abdominis, primo oriatur? Adhucne credere oportet, membranam uterum investientem primam esse inflammationis sedem, etsi dolor alibi incipiens, alibi maxime semper saeviat? Ni haec inflammatio sit omnibus aliis absimilis, hoc nunquam admittere licet. Uterum interdum inflammari jam dixi; idem *de ventriculo*, idem *de hepate*, idem *de pulmone* ipso, dicere fas est. Igitur, me iudice, uteri inflammationem non semper esse causam, colligere saltem licebit.

Young Professor noster cel. pro causa morbi ponit contagionem sui generis: Sed qualis ea sit, vix dicit. "Aëra putridum"

tridum" et "rem putridam" eam nominat. Causa tamen hujusmodi huic febre minime propria. Nonne typhus agnoscit eandem? Cur igitur contagio nuncupari debet sui generis?

Aëra nosocomii Edinensis, anno ante febrem exortam, pravum factum *Young* ipse notavit; puerperae enim tardius convaluerunt. Observatione quoque perdignum est, Caesariam sectionem, ibi tunc temporis, editam, gravidas, a quibus ejulatio infelicis audiebatur, maxime interruisse. Nil est cur miremur, eas similem fortem paventes, et puerperio mobiliiores factas, in febrem incidisse. Igitur, quae paucis diebus post operationem factam peperit, ea febre corripiebatur, omnesque deinceps idem experiebantur. His singulis eadem signa aderant. Aër nosocomii corruptus, una cum insolito terrore, sufficeret febre ciendae, quae exorta singulas puerperas infestaret, propter insignem ad putredinem dispositionem, quae in puerperarum corporibus plerumque adest*. Praeterea, si contagio fuisset puerperis propria, unde nutrices afficiebantur? nam memoriae traditum, ut utraque febricitaret. Hac re, ut et signis morbi perpenfis, nil est cur ad propriam contagionem decurratur.

Morbus quibusdam Erysipelas visus, cujus forte rei haec erit ratio. Ubi Erysipelas eodem tempore quo

C

haec

* Van Doeveren de mulierum morbis, p. 37.

haec febris graffatur, puerperae forsan interdum eo quoque corripientur; febris enim, ut *Sydenhamus* sagax jamdudum notavit, “in castra epidemicorum faepissime transit.” In nosocomio Edinenfi, anno 1774, erysipelas adeo increbuit, ut nemo, operationem chirurgicam passus, id effugeret. Si signa ejus itaque in puerperis, tunc temporis febre correptis, semet ostenderent, contagioni, me judice, originem debebant, nec licet inde colligere morbum semper naturam erysipelatis habere*.

Nunc de alia opinione dicendum, quam, ut in *Hulmei* scriptis inveni, repraesentabo.

Statum mulierum dum uterum gerunt, signa mali ipsius, resque in cadaveribus visas respiciens, Auctor Illust. ponit proximam causam febris puerperarum in inflammatione omenti ac intestinorum, ut ex his suis verbis constat: “The immediate cause of the puerperal fever, is an inflammation of the intestines and omentum. For the truth of this assertion I appeal to dissections. The chief predisposing cause, as I apprehend, is the pressure of the gravid uterus against the intestines and omentum †.”

Hanc

* Vid. *Clinical Exper.* ab illust. Profef. nostro Home.

† *Treatise on the puerperal fever*, p. 147.

Hanc sententiam sic illustrat atque confirmat. Post graviditatem, uterus e pelve gradatim in abdomen exurgens, mole crescente, viscera omnia premit. Sub graviditatis finem, omentum adeo premetur, ut forsan etiam revolvatur. Si prematur solummodo, non multum affici non potest; si revolvatur simul, periculum strangulati circuitus subibit. Variæ partes, et ejus, et intestinorum, varie comprimuntur. Partes admodum compressæ sanguinem transmittere nequeunt, dum plus aequo in vasa laxiora propinqua fluit, unde utraque, hæc distensione, illæ pressura, tonum amittant. Hinc congestiones, vel sanguis in minutis vasis fere stagnans; hinc inflammatio vera, vell illuc magna proclivitas.

Praeter uterum sursum prementem, diaphragma singulis respirationibus descendens, cavum abdominis adhuc magis coarctat, et ita circuitus impediti periculum auget.

Post partum, utero contracto totum abdomen relaxatur, liberumque transitum sanguini, per vasa antea compressa, præbet. Hæc, tono suo jam, magna ex parte, amisso, sanguinis auctam quantitatem circumvehere parum valent. Hinc, congestionibus factis, levissimæ causæ inflammationem et febrem puerperarum excitabunt.

Sectiones sunt auxilio argumentis. Sexies abdomina aegrarum inspexit, et semper gangraenam intestinorum,

vel

vel omenti, vel amborum, invenit, et vestigia inflammatio-
nis multifariam deprehendit. Haec est sententia, hoc est
argumentorum ejus compendium: Quantum sit iis jure
tribuendum, nunc considerandum.

Uterum prementem, viscera abdominis atque omen-
tum multum afficere, aliis praeter *Hulme* * veri videtur
simile. Alvus dura, et flatus uterum gerentibus tam com-
munes, huic magna ex parte adscribuntur. Eidem vasa
prementi tribuuntur, cordis palpitatio, et faciei rubor,
sub exercitationem violentiorem, gravidis familiares, quia
scilicet sanguis, a partibus inferioribus prohibitus, superi-
ores petit.

Mala tamen, ab utero gravido premente oriunda, mag-
na ex parte, curavit provida natura, liquore amnii, struc-
tura, et situ, intestinorum et omenti. *Hulmei* igitur sen-
tentia, *Whitio* absurda videtur, qui contra eam haec ob-
jicit.

Imo, "Secundum hanc theoriam, morbus, ante potius
quam post partum, semet ostendere debet; quod tamen
non fit."

Revera tamen hoc circuitum strangulatum solum
spectat. Si enim inflammatio inde exorta non nimis pro-
gressa

* Ipse affert Caspar Bauchin, Ruyschium, Van Swieten, et Morgagni,
ut sibi quodammodo consentientes.

gressa fuerit, cum causam strangulationis adimis, inflammatio adimetur. Uterus igitur premere desinens, morbum, si a circuitu in omento strangulato penderet, profligaret oportet; quod tamen adeo non fit, ut signa mali, post partum, solummodo semet ostendant.

Hulme ipse affirmat, inflammationem, ante vel inter partum inceptam, ob naturam omenti parum sentientis, aliaque, non percipi, donec res eo pervenerit, unde vix rediri possit. Alias autem causae praedisponentes non tantae sunt, quantae morbo originem ante puerperium, etiam secundum theoriam *Hulmei* ipsius, praebere possunt.

2do, “ Ex theoria *Hulmei*, cur febris puerperas, in oppidis magis quam rure, in nosocomiis magis quam in tectis privatis, aggrederetur, minime constat. Morbi inflammatorii apud rusticas magis quam oppidanas saepe grassantur; cur non hic quoque?”

3tio, “ Pressura uteri non tantum nocet, quantum ab *Hulme* credi videtur. Ex sua descriptione pronum est colligere, musculos abdominis contrahentes foetum expellere; hoc tamen non verum, quoniam uteri ipsius contractiones id praecipue praestant. Concedatur tamen, musculos abdominis tunc temporis multum agere; quid inde expectandum, *White* rogat? Nonne partibus quippe molli-
bus minus nocetur? Nonne multae anastomoses, ubique
inventae,

inventae, congestionem, magna ex parte, impediunt? Nonne, caput inter processus ischii transiens, ibi saepe diu manet, et inferiorem uteri partem multo magis comprimit, quam unquam antehac intestina aut omentum compresserat? Uterus tamen inde raro inflammatus.

Denique, quod *Hulmeo* theoriam suam maxime firmare videtur, id, secundum *White*, eam funditus evertit. *Hulme* inquit, "This theory shows why all lying-in women have been, and ever will be, subject to this disease; because the causes that produce it are common to pregnant women at all times, and in all climates."

Res tamen minime cum hac repraesentatione convenit; morbus enim nequaquam generalis. Multis in locis vix cognitus, et, ubi semet ostendit, paucas tantum aggreditur. Cunctae tamen puerperae, causae, quae *Hulmeo* videtur praecipua, sunt obnoxiae, cujus si theoria vera fit, cur malum adeo sit infrequens, difficile est dictu.

A sectionibus cadaverum, nil temere colligendum. Hae, quamvis duces speciosae, eum, qui sedem et naturam morborum explorare velit, saepissime decipiunt. Ne alia memorem, causam ab effectu morbi per eas dignoscere, nunquam non difficile. Sectiones ab *Hulme* allatae, si nil simile alibi inventum esset, sententiae ejus adminiculo forent; sed quae ab eo descripta fere eadem post febres et intermittentes

tes et remittentes saepissime conspecta. *Cleghorn*, imprimis accuratus et sagax, innumera cadavera, post febres ejusmodi et dysenterias inspexit, et, in omnibus, viscera abdominis affecta invenit. Affectus varii fuere ab inflammatione incipiente ad justam gangraenam; adhaesiones ubique frequentes; omentum duorum ex toto absumptum, nil nisi reliquias nigras, ostendit; pus in cavo abdomine repertum; et praeterea, omentum, mesenteria, colon, vesica fellea, jecur, aliaeque insuper partes, saepissime affiebantur*.—*Hulmeone* placet, inflammationem viscerum abdominis esse causam proximam quoque horum morborum?

Sententia adversarii, his aliisque argumentis everfa, *White* affirmat, febrem esse vere typhum, doloremque abdominis symptomaticum solummodo; multimodisque opinionem suam stabilire conatur; victus ac vestitus pravus gravidarum; vita ignava; alvusque plerumque adstricta; calida cubacula, multaque alia ad debilitatem, ac putredinem, inde, ad typhum recta ducentia, ab eo caute numerantur. In imperitia obstetricum, quae parturientibus opem pessime ferunt; in cubiculis calefactis, immundis, atque occlusis; in potu calido ac stimulante; in corrupto aëre nosocomiorum; in terrore atque tristitia, abunde causarum excitantium

* Diseases of Minorca, p. 180—246. et alibi. Pringle, Lind, et aliquot medici Gallici eadem testantur.

excitantium invenit. Signa morbi ab eo enumerata typho omnino conveniunt, eademque remedia utrique accommodantur*.

Haec est controversia apud *hodiernos medicos celeberrimos*, quam, quicumque mentem humanam, et incertam medicinae conditionem, considerabit, dirimere potius optabit quam sperabit. Opinionem nullius, me iudice, ex toto admittere, nec rejicere, decet. Hic liceat referre observationem a *Millar* factam: "The changes which the humours naturally undergo in women during their pregnancy, render them more liable to the contagion of putrid diseases, while the circumstances attending child-bed produce inflammatory symptoms; and hence often arises a complicated fever, the most dangerous and difficult of cure, of any which falls under the direction of the physician†." Quid igitur statuendum est de febris, deque doloris abdominis, natura? Febres non nunc sunt plene considerandae; continuarum divisionem tantum memorabo. *Cullenus*, Nosologorum optimus, eas in tria genera divisit, nempe, *synocham*, *typhum*, et *synochum*. Prior, inflammatoria vulgo nominata, frigori tributa, frigidis regionibus praecipue grassatur, et, nunquam contagiosa, robustos ac sanguineos maxime invadit. Typhus, quem

putridam

* White passim.

† Diseases of Great Britain, p. 330.

putridam et nervosam febrem auctores plerumque nuncuparunt, a malis effluviis, ut creditur, exorians, ipseque per contagionem propagatus debiles et infirmos maxime infestat. Synochus, initio illi similis, citius serius hunc semper refert, ita ut limites inter synochum et typhum statuere, perquam difficile sit.

Cuinam generi igitur convenit nostra febris? Gravidas ac parturientes esse typhi causis, et praedisponentibus et excitantibus obnoxias, jam iterum iterumque dictum. Nil est cur miremur, igitur, si mulier, cujus solida laxa, fluida putredini opportuna, doloribus puerperii exhausta, sanguinis profusione magis debilitata, curis et angoribus confecta, in typhum incidat. Quin res ita sese plerumque habeat, modo fides a *White* narratis adhibeatur, non negabitur.

Affirmare tamen, febrem puerperarum nunquam *synochae* speciem pre se ferre, in animo non est. Multa enim exempla, ab auctoribus optimae fidei memorantur, quibus signa *typhi* fere omnino defuere. Quid igitur ex toto colligendum? hoc utique; natura febris est, variis in exemplis, varia, pro scilicet aegrae natura, proque causis proclivitatem vel morbum inferentibus, quarum actioni fuerat obiecta. Et quidni? Hanc *viraginem*, vino vel aromaticis stimulatam, doloribus brevibus parum confectam, frigori acri subito obiectam, in *synocham*; illam *mulierculam*

delicatam ac debilem, diuturnis doloribus defatigatam, sudore perfusam, stragulis, ignibus, et immunditie simul oppressam, forsan etiam lugentem vel metuentem, in *typhum* facillime illapsuram, credere minime absurdum.

De dolore abdominis, quaedam dicere adhuc restat; et hic disputatio multiplex denuo oritur, de causa et sede ejus primaria, deque tempore accedendi.

Quidam *, eum non esse simplici inflammationi ascribendum, affirmant; aegrae, uti fertur, maxime queruntur abdomen tensum, dolens, tenerum, sed non vexantur istis cruciatibus, qui alias inflammationes viscerum comitantur; malum igitur putridi esse generis, ab effluviis humanis, a bile acri putrescente, accumulata, et a putrida colluvie per totum intestinorum tractum oriundum, abunde constat. Alii † autem testantur, dolorem esse ab initio usque acerbissimum, et vehementiae ejus aliarum inflammationum comitis nihilo imparem; morbum idcirco inter phlegmasias collocare, *Keary* ingeniosus non dubitat; et his verbis, “*Diarrhoea aliquando,*” definitioni *Cullenianae* additis, eum ad enteritidem adamussim respondere putat ‡.

Quae

* White, et Cel. Hamilton, praelect. Acad.

† Hulme, Leak, Manning, plurimique alii.

‡ Dis. inaug. de feb. puerper. p. 30. unde hic et alibi quaedam deprompserim.

Quae *Hulme* de flatu intestinorum, quodammodo *bene* dixit, ea, hic sunt ad mentem revocanda. Uterum prementem tonum intestinorum minuere fere ab omnibus concessum. Pressura sublata, vasa relaxabuntur, quo plus sanguinis fluens ea distendet, utpote quae debilia sint, et sanguinem propellere parum apta. Inde periculum congestionis et inflammationis, eo, ut *Kirklandio* videtur, majus, quo dolores partus fuerint celeriores *, orietur; adde quod partes omnes ibi, quasi contusae, facillime laeduntur. Utrum inflammatio primo intestina corripit, inde in peritoneum ac omentum serptura, an vice versa, adhuc parum constat. Qui rem rite perpendet, nunc hoc nunc illud evenire, ei forsan persuadebitur.

Quantum ad tempus quo dolor accedit, attinet; alii enim, febrem sequi, alii praecedere, obnixè contendunt. Signa febrilia, ante dolorem abdominis, semet ostendentia, quod saepius fit, illam, dolores ante ullum febris signum alias occurrentes, hanc sententiam probare videntur; neutram igitur falsam vocare audeo. Febris, undecunque orta, utpote quae circuitum sanguinis accelerat, caloremque corporis adauget, sanguinem maxima vi in laxa vasa intestinorum adiget, unde, ut saepius antea dictum, inflammationis sit periculum; contra, dolor, undecunque

ortus,

* Treatise on the child-bed fever, p. 68.

ortus, et ubicunque faevit, corpus stimulando ac irritando febrem vel excitabit vel excitatam augebit. Ita febris ac inflammatio semet invicem afficiunt, et initio, et per totum morbi decursum.

Denique, ut quae jam fufius dixerim, in unum colligam, dolorem abdominis ab inflammatione cujufvis partis plerumque ortum, pro signo idiopathico habeo; febremque, eum comitantem, nunc *synochae*, faepius autem *typhi*, speciem prae se ferre, mihi videtur verifimillimum.

RATIO SYMPTOMATUM

Breviffima erit; nam multis, post jam dicta, non erit opus.

De dolore et pyrexia, utpote quae omnibus inflammationibus, et de capitis affectibus, et siti, quippe quae plerisque febrium communia sint, omnino taceo.

Abdomen interdum tumet. Hoc ex aëre intra intestina ipsa interdum oriri, sectiones cadaverum satis demonstrant; et certe, aër e variis rebus ibi emissus, ea tunc praeter solitum laxa, magnopere distendit. Saepissime tamen aër non in iis sed in cavo abdominis continetur, ut ex tumore inter alvum fluentem manente, et ex sectionibus pluribus, scire liceat. Quomodo aër ab externa atmosphae-

ra illuc per tubos Fallopiatos, utero subito contracto, transire possit *, comprehendere nequeo. Res igitur est longe aliter explicanda.

Finem graviditatis versus, fluida in omento et intestinis stagnantia majorem exhalationem in abdomen efficient, et lymphæ forsan solito viscidior ibi fecernetur et effundetur †. Haec lymphæ stagnatione et calore in fermentationem et putrefactionem demum abibit, et inter fermentandum, aëra, uti ab experimentis Cl. *Pringlei* et *Gaberi* constat, emittet. Idem eveniet, si qua pars supurationem subierit.

Vomitus materiae subviridis huic febri minime proprius. Initium febrium nausea ac vomitus saepissime comitantur, forte ob atoniam ventriculi, quem inter ac superficiem corporis mirus extat consensus. Vomitus autem diuturna secretionem bilis semper augebit, ductus emulgendero; et bene notum est, bilem inter vomendum per pylorum facile ascendere. Adde, quod duodenum forsan plus æquo antehac tenuerat. Omnium fluidorum nostrorum, bilis maxime putrescere videtur; huc enim, prae alia ulla secretionem, quicquid putridi in systemate sit tendit. Itaque inventum, cholera morbum aliosque a bile pendent-

* Foster's Midwifery, p. 296.

† Clin. Exper. p. 84.

tes, inter aestivum tempus, quo maxima ad putredinem proclivitas subest, praecipue grassari; adeo ut ex sententia *Sydenhami* cholera fit, magna ex parte, pro gradu caloris frequens. In pessimis febribus etiam, una cum signis putridis, plus bilis plerumque fecernitur.

Bilis quantitas aucta, ad diarrhoeam inducendam, aliquid conferet.

Respiratio afficitur, plerumque saltem non ob vitium pulmonum, sed ob dolorem abdominis. Singulis respirationibus, diaphragma descendit, et abdomen coarctans, viscera premit, et dolorem, si quis adest, intendit. Hinc, natura monente, aegra parce spiritum ducit, celeriterque reddit. Pulmo, nec ob dolorem a diaphragmate descendente oriundum, plene dilatatus, nec rite, ob dolorem a musculis abdominis prementibus provenientem, compressus, congestionem ac inflammationem fit obnoxius. Ita, peripneumoniae symptomata inter morbum nonnunquam visa.

Vires subito labare vix mirabitur, cui morbus apte innotescit. Ulla pars intestinorum inflammata vires subito prosternit, quod multo facilius mulieribus, saepe antehac debilitatis, eveniet. Adde, quod res putridae plurimae corpori insunt. Foeda colluvies tractum intestinorum implet; lochia, in utero, rugifve vaginae, stagnantia, aëre tacta,

taeta, cito putrescunt ; hinc multiplex putrida absorptio. Quam mire autem putrida, utcunque corpori adhibita, fedent ac debilitent, fere nemo ignorat.

Dolor subito cessat, ubi pars affecta nempe in gangraenam abit. Hic autem inflammationis exitus, ob pravam fluidorum naturam, obque partes admodum laxas et debiles, in hoc morbo minime rarus.

D I A G N O S I S.

Si ad jam dicta attendatur, febris puerperarum plerumque facile internosci poterit. Dolores, a colicis, pyrexia ; febrem autem, ab aliis, affectus abdominis fatis fecernit.

Post partum, dolores acerbi aegram interdum invadunt, qui tamen spasmodici, ut videtur, febris, magna ex parte, expertes, subinde tantum infestant, sicque clare distinguuntur a dolore, de quo agitur.

A lacte febris nonnunquam oritur, quam, omne signum mitius, dolor abdominis nullus, mammae distentae ac dolentes, glandulae axillares tumidae, ab hac febre fatis distinguunt.

Febrem miliarem, fudoris et caloris sobolem, mira anxietas animique depressio semper praecedunt, quibus eruptio levamen plerumque affert. Eruptio, febris modica, cutisque pruriens, eam a febre nostra fatis distinguunt.

P R O G N O S I S.

Hanc semper cautam, quodque magis lugendum, saepe infaustam, formare decebit. Pauci sunt morbi, qui ex iis quas invadunt, aut plures, aut citius, aegras opprimunt.

Quo longius initium morbi a partu distat, laetus exitus magis est sperandus. Alvus leniter fluens, cum doloris levamine, pulsus mollis, tardior, plenior, dejectionesque naturalibus similes, hanc spem firman. Eodem pertinent, sedimentum furfureum (uti dicitur) in urina, lochia de-nuo fluentia, et lac semet ostendens. Si, dolore decedente, totum corpus lenis fudor humectet, si vires redeant, si vomitus desinat, optimi est ominis. Haec tamen ipsa, si aegra antea admodum fuerit debilis, pro indiciis salutis sunt caute habenda.

Periculum ingens multa monstrant, inter quae, pulsus parvus ac celer, respiratio aegra et anhela, dolor abdominis crescens, animus magis magisque anxius, depressus, caput dolens, viresque prostratae. Alvus, per totum morbum, dura, pessimi est ominis, nec melioris, dejectiones nigrae ac foetidae, quae si, muliere nesciente, elabuntur, fatum instare praemonent.

Dolor subito cessans, ut antea observatum, ignaros interdum fallit; hoc autem inter pessima signa semper est numerandum,

numerandum, utpote quod sphacelum indicat, saepissime gelidis sudoribus, partibus extremis frigidis, vultu cadaveroso, labiis lividis, aliisque signis summae debilitatis, et lethi imminentis, comitantibus; et brevi post, infelix, vitam cum morte commutat.

M E D E N D I R A T I O.

De remediis maxime efficacibus inter auctores valde discrepat; sed omnia saepissime frustra adhiberi, plurimi fatentur. Professori nostro cel. *Young* videtur, spem praecipuam; hic, ut et in peste, in fuga esse collocandam; per pauca igitur de *prophylaxi* praemittere libet. Gravidae raro medicum consulunt; sed de multis interdum eas monere licet, quae contra vim morbi haud mediocriter muniunt. Vita segnis ac iners, quippe plethoram efficiens, tonumque solidorum laxans, prohibenda. Calor nimius quoque evitandus, scilicet qui non modo debilitat et relaxat, sed fluida majori putredinis periculo quotidie obijcit, praesertim ubi plus aequo cibi animalis et commissationes in usu sunt.

Quaecunque mala expectari possunt, ab utero, viscera abdominis premente, ea, iste vestitus deridiculus, quo, gravidae, formam saluti stolide anteponentes, nimis saepe utuntur, multum augeat necesse est.

Exercitatio modica et constans optimos edet effectus. Circuitum aequum promovendo, perspirationem augendo, omnes secretiones adjuvando, multa nociva corpori auferet, multumque roboris ei adjiciet. Vix opus est referre regulam *Celsi*, qui optime praecipit, citra lassitudinem semper esse subsistendum.

Mulieribus hystericis, tonica, ut cortex, chalybeata, et aquae medicinales, forsan interdum convenient; talia tamen, ut et opium, omniaque medicamenta, gravidis sunt parce, et non nisi necessitate urgente, praecipienda. Libero aëri, exercitationi et victui apto, praecipue fidendum. Si alvus dura cibo non cedat, ad enemata mollia et parum stimulantia decurrere oportebit.

Magis tamen interest, mala, quibus parturientes obnoxiae sunt, cavere. Plerique hodierni uno ore incusant absurdam administrationem olim vulgatam, omnesque partes regiminis calidi, seu cubilia, sive ignes, turbam adstantium, potus calidos, sive aëris liberi inopiam, spectantes, condemnant. Varia, ad obstetricis officium, pertinentia, hic referre, nec opus, nec usus; ubique naturam est sequendum, eique est indulgendum.

Post partum, mater non est temere frigori objicienda; id enim periculosissimum; sed dum hoc vitium vitatur, ne in contrarium, calore vel onere stragulorum nimio, curatur cavendum.

Somnus omnimodis alliciendus. Itaque infans, ubi res finit, in diverso cubiculo cubet; et cum somnus obrepit, nunquam rumpatur inepta cardiacorum administratione. Huic ipsi, cujus adventum stolidae adstantes haud raro prohibent, nil par, nec ars, nec natura potentior, praebere potest. Vires confectas reficit; irritabilitatem nunc temporis adeo insignem minuit; et circuitui doloribus accelerato moderatur. Quae aniles garrientes fabellas, ad lectos parturientium semper sunt praesto, eae sunt procul abigendae. Quaecunque animum agitant, vel deprimunt; quaecunque solitudinem tunc temporis sua sponte nimiam intendunt; quaecunque demum mentem subito afficere possunt, seu laeta seu tristia, haec omnia, summa cum cura, sunt effugienda.

Olim mos erat, mulierem in lecto decem dies continuos, post partum, continere, cui parum observato, ut frequentissimae causae, *Sydenhamus* tribuit febrem puerperarum. Diu, motus adeo metuebantur, ut puerperae ne quidem sedere in lecto liceret, nec panni lochiis foedi mutarentur, unde plurima incommoda. Lochia cito putrescentia terribiliter olebant, positus recubans decensui faecum et lochiorum fluxui minime favebat, ita ut haec in utero, vel vaginae rugis, stagnantia, et putrescentia, multum periculi, ut antea memoratum, inferrent. Etsi fatigatio omni-gena est evitanda, mulier in lecto identidem sedere licet, lectumque

lectumque brevi relinquere, donec indusia mutantur. Nulla immundities intra cubiculi parietes maneat; aëri sit liber aditus, dummodo lectum ipsum non perflet; ignis tempore aestivo absit, hyberno, sit modicus; et tempestate calidiore, cubiculum septentrionem spectans, ubi fieri potest, eligatur. Ab iis quae calefaciunt vel stimulant, etiamque a cibo animali, parumper abstinenceatur. Alvo adstrictae, enematis lenissimis ubi perinaeum permittit, obviam eatur. Mammæ, ab infante, ubi res postulat, exsuctæ, dolorem et irritationem a lacte stagnante alioquin orituram, optime cavebunt.

Administratio hujusmodi plerumque, ni fallor, febri arcedendae sufficiet; quæ tamen remedia ei exortæ accommodantur, nunc est dicendum. Hic tempus morandi nullum. Ni principiis obstetur, fero medicina paratur; morbus enim præcipite cursu, omnia in ruinam trahit. Consilia medendi sunt plane,

1mo, Dolorem ac febrem tollere.

2do, Symptomatibus quibusdam ire obviam.

Sanguinis detractionem, priori responsuram esse, analogiæ auscultantes, facile expectabimus. De effectibus ejus, jamjam sæpissime periculo facto, adhuc ambigitur. Qui dolorem inflammationi tribuunt, eam pro remedio præstantissimo celebrant, laudesque non esse immeritas, multis documentis allatis, probant; putredini faventes, contra,

tra, eam non modo pro inutili, sed nociva, quippe debilitatem sponte sua nimis festinantem, citius inferente, respuunt, nec exempla plurima defunt, quibus haec sententia innititur. Nunc, ut semper alias, medium carpere iter fert animus. Nisi *initio* morbi adhibeatur, eam non modo non prodesse, sed multum etiam obesse, inter omnes, quantum mihi notum, constat. Initio autem, si aegra sit robusta et firma, si pulsus sit durus, si cutis fervida, si simul dolor abdominis pungens, sanguinis detractionem utilem fore expectandum; contra, aegra debili pulsu, celeri, ac parvo, nemo prudens eam experietur, ob dolorem ullum utcunque acerbum.

Dolore sanguinis detractione raro cedente, ad multa alia remedia fuit decursum, et praecipue ad *cathartica*. Alvus sponte fluens, dolorem pro tempore minuens, ea indicare videtur. Faeces accumulatae magnopere nocent, quae igitur sunt deji-ciendae. Sal cathart. amar. crystal. tartari, fenna, rhabarbarum, ol. ricini, aliaque, fuisse usitata; sed nil praestat antimonialibus. Haec, modice sumpta, alvum optime solvunt, etiamque spasmodum superficiei tollunt. Itaque tartarum emeticum, fere ab omnibus auctoribus, justis et magnis laudibus cumulatur. Enemata emollientia non modo operationem ejus adjuvant, sed intestina, partesque vicinas dolentes, grate foveant, ideoque saepe sunt praestantissima.

Emetica nec semper effugienda, nec semper suadenda; ubi dolores sunt ab initio acerbissimi, vomitio fit intoleranda, ubi, contra, nausea molesta adest, cum frequentibus ad vomendum nisibus, vomitum ciere licebit.

Epispastica, in aliis viscerum affectibus utilissima, hic quoque fuere laudata. Quin in inflammatione ipsa intestinorum saepe profuerint, minime recuso; purgantia enim, antea incassum tentata, post ea adhibita, morbum solverunt; hic tamen vix suadenda sunt. Corpus nimis irritant, praesertim uterum, adhuc irritabilem, et proclivitatem ad putredinem augent. Exempla memorantur, ubi lethum, ea adhibita, fit secutum.

Fomenta, quippe spasmodum solventia, et dolorem sopientia, quidem commendant; haec tamen votis saepe parum respondent. E contrario, alii observant, puerperas fomentis utentes frigori esse maxime obnoxias, quod quam notivum sit, nemo est qui ignorat. Balneo tepido, ob motus impatientiam, uti nequeunt.

Cataplasmata, abdomini applicata, interdum convenient.

Camphora olim pro remedio, hac in febre efficacissimo, a *Pouteau* celebrata, et ab ipso et ab aliis dehinc tentata, spem fefellit. Professor noster *Young* eam saepe praecepit, et semper frustra.

Julapium salinum, et potus leniter acidi, ut plurimum
grata

grata sunt ventriculo, nec non fructus horaei, aliaque ejusmodi, dummodo alvum non ultra modum moveant.

Postquam febris progressa vires confecit, *ad vinum* aliaque ejusmodi, viribus sustentandis vel reficiendis apta, decurratur. Quantitas est semper ad aegrae naturam accommodanda.

Cortex Peruvianus, febre jam mitiore facta, auxilium non leve polliceri videtur. Nil aequae ac hic corpus sine stimulo roborat, nil contra putredinem potentius firmat. Si ventriculus eum recuset, an operae erit pretium formae enematum eundem praecipere?

Pro calidis potibus, sudoremque moventibus, omnia frigidula suadeo. Sudores adeo non sunt ciendi, ut evitandi sint, utpote qui aegram debiliorem et ad putredinem procliviorē reddant, et febrem raro vel nunquam solvant. Solutio enim febris minime est tribuenda isti diaphoresi, quae, tunc temporis quidem saepissime adest, sed quae, pro effectu, non causa febris solutae, est jure habenda. De liberi aëris, de munditiei, necessitate, aliisque ejusmodi, jam satis in prophylaxi locutus, nil est cur iterum de iisdem verba faciam.

Opium, etsi inflammationibus vulgo nocivum creditur, hic saepe, optimo cum fructu, fuit adhibitum. Dolorem quodammodo lenit, et praeterea, aegram sopiendo, vires lapsas, spiritusque oppressos, aliqua ex parte, reficit.

Quantum

Quantum ad secundum consilium: Multa sunt signa, quibus occurrere decet; pauca tantum memorabo, eaque brevissime.

Vomitus saepe, post ventriculum rite repurgatum, adhuc urget, cui haustus effervescentes *Riverii* quam optime occurrunt. Utrum agunt corrigendo res putridas in ventriculo inventas (aër enim fixus, quem multum evolvunt, antisepticus est) an nervos ventriculi stimulando, an hos roborando, statuere non meum est; hoc constat, eos esse eo efficaciores, quo plus aëris in ventriculo emittunt. Inter effervescendum, igitur, fumantur, vel, ubi stomachus finit, alcali et acidum seorsim hauriantur, ita ut nil aëris emissi amittatur.

Diarrhoea est tractatu difficilis; nimis diuturna, vires aegrae exhaurit; subito cohibita, dolorem abdominis adauget, ni simul intestina ipsa sana efficiantur. Igitur clysmatibus ex amylo, aëre fixo, vel aqua tepida, praestringentibus omnibus plerumque adhibitis, ad diarrhoeam sistendam uti oportebit.

Uti respiratio impedita ab affectu abdominis pender, hunc auferendo, illi obviam est eundum. Si tamen dolor lateris vel capitis urget, cucurbitulae ficcae vel cruentae, partibus dolentibus adhibitae, forsan proderunt. Tussi infestanti, ea demulcentia quae, fauces illinendo, titillationem tollunt, interdum occurrent.